

april 2012

Staldtyper

Indførelsen af løsdrift

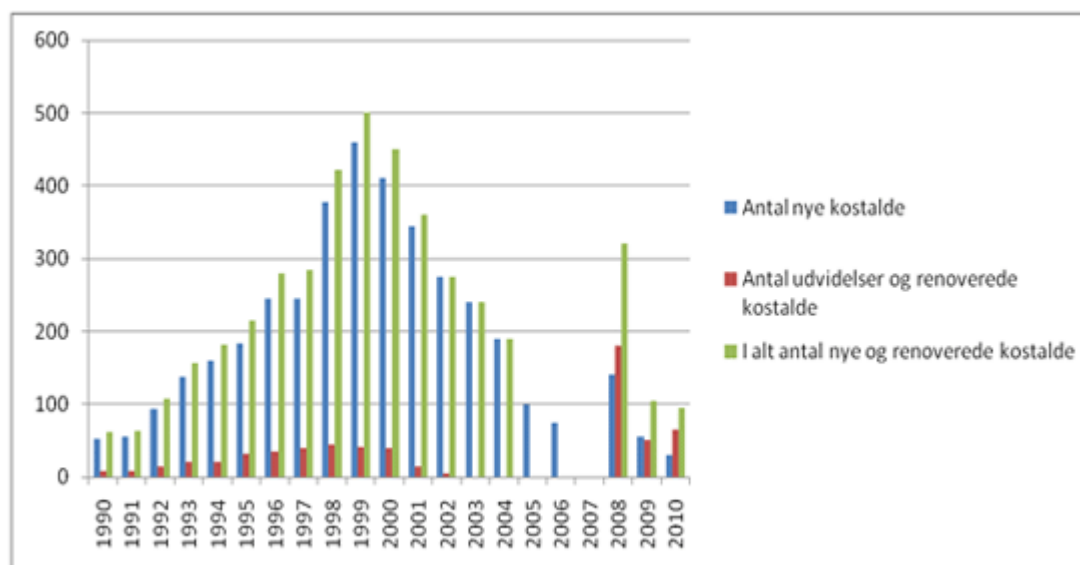
Frem til midten af 60'erne var bindestaldene den totalt fremherskende staldtype i Danmark. Sidst i 50'erne havde en gruppe bygningsrådgivere dog været på en studietur til USA, hvor man havde set på løsdriftsstalde til mælkeproduktion. I USA og England havde man på det tidspunkt arbejdet med udvikling af løsdriftssystemer i flere år. Hovedsagelig med dybstrøelse, men også med sengebåse, de såkaldte cow-kennels.

I 1952 blev den første løsdriftsstald til malkekøer taget i brug i Danmark på Orenæs Gods på Falster. Her indrettede den daværende ejer Otto Wilhelm løsdrift med dybstrøelse i de eksist. staldbygninger på godset.

De i følgende år var interessen beskeden og frem til 1966 blev der kun indrettet 32 løsdriftsstalde. Derefter begyndte det at gå stærkt og de følgende 2 år blev der bygget yderligere 157 stalde med løsdrift.

I 1970'erne oplevede man et egentligt byggeboom inden for landbruget, både til kvæg og svin. Der blev bygget rigtig mange løsdriftsstalde, nu hovedsagelig med sengebåse. Der blev i perioden også bygget mange bindestalde og derfor var hovedparten af vore malkekøer fortsat opstaldet i bindestalde. En opgørelse fra 1988 viser at 80 % af køerne var opstaldet i bindestalde og kun 20 % i løsdrift.

Efter mælkekvoteernes indførelse i 1984 gik byggeriet af kvægstalde næsten helt i stå. I de første år med mælkekvote, var det næsten umuligt at udvide sin produktion og dermed få rentabilitet i et byggeri af en ny kostald. Men struktur udviklingen pressede på og der blev skabt et behov for ny investeringer og effektivisering i mælkeproduktionen. Fra 1990 begyndte det igen at gå stærkt med byggeriet af nye kvægstalde.

Figur 1 - Antal kostalde i Danmark 1990-2010 Det gøres opmærksom på, at indtil 2005 var der kun tale om renoverede stalde i den røde kategori, da der næsten ingen udvidelser var. Fra 2008 har der derimod været et boom af udvidelser og derfor er udvidelser og renoveringer nu taget med under den samme kategori (den røde). Kilde Vibeke Fladkær, VFL Kvæg

I løbet af de næste 10 år fik over halvdelen af vore malkekøer ny bolig og skiftede til et andet staldsystem. I 2008 var billedet vendt og 80 % af køerne gik nu i løsdrift. I dag står kun 8 % af malkekøerne i bindestald

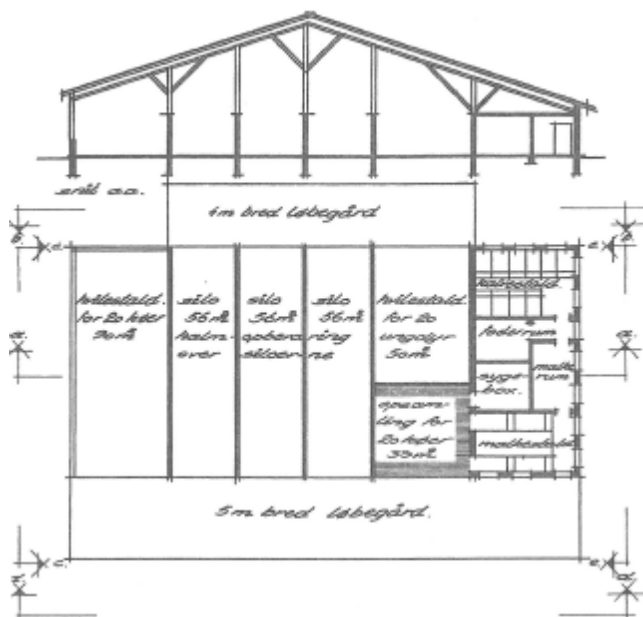
Malkekøer i bindestalde 8 %
Malkekøer i løsdrift 92 %
Besætninger med bindestalde 21 %
Besætninger med løsdriftstalde 79 %
Malkekøer gns. pr. besætning 152 stk.

Statistik staldtyper i mælkeproduktionen

Kilde VFL Kvæg 2012

Indretning

De første løsdriftstalde var meget primitive. Ofte blev de indrettet i bestående bygninger eller i skurlignende bygninger bestående af genbrugsmaterialer som f.eks. gl. telefonmaster og brædder var jernbanevogne. Meget åbne bygninger og ofte med ensidigt fald. Staldene var indrettet med hvilestald og dybstrøelse, opsamlingsplads og malkestald. Fodringen forgik fra selvfordrings siloer, hvor køerne åd ensilage direkte ud af stakken, men kraftfoder blev tildelt i malkestalden. Desuden var de fleste af datidens løsdriftstalde forsynet med en udendørs løbegård.

Plantegning af tidlig løsdriftstald med dybstrøelse

Fra midten af 70'erne tog sengebåsestaldene efterhånden over, især til køerne. Staldene blev mere lukkede og i mange tilfælde isolerede.

I samme periode så en ny staldtype til ungdyr dagens lys. Bokse med fuldspaltegulv afløste de gamle båse til opdræt. En stor landvinding på det tidspunkt. Båse rent dyrevelfærdsmæssigt og arbejdsmæssigt. Tidligere da ungdyrene stod opbundet var de ofte meget beskidte og i dårlig konstitution. Med indførelsen af fuldspaltegulvsbokse fik dyrene mulighed for at røre sig og ikke mindst så blev de rene.

Staldtypen blev den mest fremherskende staldtype til ungdyr de næste 20 år. Uanset hvilken staldtype, der blev valgt til køerne. En typisk stald fra 70'erne og 80'erne havde køerne i sengebåse eller opbundne på den ene side af foderbordet og ungdyr i fuldspaltegulvsbokse på den anden side.

Staldtypen er et godt eksempel på hvordan tingene hele tiden udvikler sig. I dag vil vi ikke drømme om at bygge med fuldspaltegulv, men da den kom frem var det absolut en forbedring fra tidligere.

Malkning

Det andet, område hvor der også er sket rigtig meget, er på det malketekniske. I bindestalden fra spandmalkning, der vandt indpas allerede i 30'erne, til de moderne rørmalkningsanlæg vi her helt frem til i dag.

Med løsdriftsstaldenes indførelse blev et helt nyt malkesystem også introduceret – nemlig malkestalden. Når køerne nu går løse, vil det også være oplagt, at lade dem komme til malkere. I stedet for at malkeren kommer til koen, som i bindestalden.

Med indførelsen af malkestalden, kom der også fokus på malkerens arbejdsmiljø. De mange knæbøjninger i bindestalden blev afløst af et arbejde, hvor malkeren står op under malkningen og kan sætte malkesættene direkte på køernes yver.

Malkerobot fra De Laval

Det sidste skud på den stamme er indførelsen af automatisk malkning. De første malkerobotter blev installeret i 1998 og har de sidste 14 år opnået en stor udbredelse. Ved udgangen af 2011 blev 25,5 af vore køer malket i et automatisk anlæg.